

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

305

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Magdalena Rękas

Jerzy Sokołowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-382-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: Wykorzystanie analizy czynnikowej do oceny rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej	15
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: Ekonomia wirtualnych światów – tendencje rozwoju	24
Tomasz Bernat: Egzogeniczne determinanty dominacji rynkowej na przykładzie Poczty Polskiej SA.....	37
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Wybrane determinanty kształtujące współpracę innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych z jednostkami PAN i szkołami wyższymi na terenie Polski Północno-Zachodniej.....	50
Agnieszka Bretyn: Wybrane aspekty jakości życia młodych konsumentów w Polsce	62
Grzegorz Bywalec: Transformacja gospodarcza a regionalne zróżnicowanie ubóstwa w Indiach	73
Magdalena Cyrek: Determinanty zatrudnienia w usługach tradycyjnych i nowoczesnych – analiza regionalna.....	83
Sławomir Czech: Czy wokół państwa opiekuńczego toczy się jeszcze spór o wartości?.....	95
Sławomir Czetwertyński: Możliwości poznawcze prawa Metcalfe’a w określaniu wartości ekonomicznej sieci komunikacyjnych.....	108
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Polityka i strategia rozwoju Unii Europejskiej w koncepcji ekonomii zrównoważonego rozwoju	118
Karolina Dreła: Zatrudnienie nietypowe	129
Paweł Drobny: Ekonomia personalistyczna jako próba reorientacji ekonomii	142
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Koszty bankructwa państwa	154
Małgorzata Gasz: Unia bankowa – w poszukiwaniu nowego paradygmatu na europejskim rynku bankowym	163
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Zmiana struktury dochodów w Polsce w relacji kapitał–praca z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej	174
Anna Golejewska: Innowacje i sposoby ich pomiaru na poziomie regionalnym	184
Mariusz Grębowiec: Zachowania nabywcze konsumentów na rynku usług bankowych w świetle badań	195

Urszula Grzega: Oszczędności i zadłużenie polskich gospodarstw domowych.....	207
Jarosław Hermaszewski: Sytuacja finansowa gminy a wybory bezpośrednie w gminach. Wstęp do badań.....	218
Elżbieta Jantóń-Drozdowska, Maria Majewska: Wpływ globalizacji na wzrost poziomu specjalizacji w międzynarodowej wymianie handlowej..	228
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Możliwości oddziaływania na wzrost gospodarczy poprzez kontrolę poziomu ryzyka kredytowego w bankach przy wykorzystaniu systemów sztucznej inteligencji.....	240
Renata Jedlińska: Atrakcyjność inwestycyjna Polski – wybrane aspekty.....	252
Andrzej Jędruchniewicz: Inflacja jako cel polityki pieniężnej NBP.....	264
Michał Jurek: Wykorzystanie analizy duracji i wypukłości w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej.....	276
Sławomir Kalinowski: Znaczenie eksperymentu w metodologii nauk ekonomicznych.....	287
Teresa Kamińska: Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych a kryzys finansowy	299
Renata Karkowska: Siła oddziaływania czynników makroekonomicznych i systemowych na wielkość globalnej płynności.....	311
Anna Kasprzak-Czelej: Determinanty wzrostu gospodarczego.....	323
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Analiza wpływu polityki stóp procentowych EBC na stabilność sektorów bankowych w wybranych krajach strefy euro – wnioski z kryzysu.....	334
Iwona Kowalska: Rozwój badań z zakresu ekonomiki edukacji w paradygmacie interdyscyplinarności nauki	348
Ryszard Kowalski: Dylematy interwencjonizmu w czasach kryzysu	358
Jakub Kraciuk: Kryzysy finansowe w świetle ekonomii behawioralnej.....	370
Hanna Kruk: Rozwój zrównoważony w Regionie Morza Bałtyckiego na przykładzie wybranych mierników w latach 2005-2010.....	380
Kazimierz W. Krupa, Irmina Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Kapitał intelektualny jako akcelerator nowej ekonomii (tablice korelacyjne, pracownicy kluczowi).....	391
Anna Krzysztofek: Normy i standardy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.....	401
Krzysztof Kubiak: Transakcje w procesie przepływu wiedzy w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej.....	413
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Czech.....	423
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: Rola kontroli zarządczej w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego	434
Natalia Mańkowska: Konkurencyjność instytucjonalna – wybrane problemy metodologiczne.....	445

Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Percepcja zaangażowania przez adeptów zarządzania – szansą czy ograniczeniem dla współczesnych firm	457
Jerzy Mieszaniec: Innowacje nietechnologiczne w przedsiębiorstwach przemysłowych sektora wydobywczego	469
Aneta Mikula: Ubóstwo obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej – demografia i rynek pracy	481
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Wartość publiczna a legitymizacja	492
Janusz Myszczyński: Wykorzystanie koncepcji <i>social savings</i> w określeniu wpływu sektora kolejowego na wzrost gospodarczy Niemiec w początkach XX w.	500
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Zmiany w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku	513
Anna Niewiadomska: Wydłużanie okresu aktywności zawodowej osób starszych w Polsce	524
Mariusz Nyk: Przeciętne wynagrodzenie a sytuacja na rynku pracy – przypadek województwa łódzkiego	536
Monika Pasternak-Malicka: Przesłanki ruchów migracyjnych Polaków z obszaru województwa podkarpackiego w kontekście kryzysu gospodarczego wywołanego kryzysem <i>subprime</i>	547
Jacek Pera: Budowa nowej architektury regulacyjnej w Europie jako element zarządzania ryzykiem niestabilności finansowej – rozwiązania pokryzysowe. Próba oceny i wnioski dla Polski	559
Renata Pęciak: Kryzysy w gospodarce w interpretacji Jeana-Baptiste’a Saya	573
Czesława Pilarska: Współczesny kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski	584
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjna nauka a źródła jej finansowania	601
Adriana Politaj: Pomoc publiczna na subsydiowanie zatrudnienia w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej	617
Marcin Ratajczak: Odpowiedzialny biznes w aspekcie osiągniętych korzyści ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu	628
Magdalena Rękas: Dieta w krajach Unii Europejskiej i czynniki wpływające na jej poziom – przegląd wybranych badań	638
Włodzimierz Rudny: Rozwiązania zintegrowane w modelach biznesowych	653
Krzysztof Rutkiewicz: Pomoc publiczna na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w polityce konkurencji Unii Europejskiej w latach 2004-2010	663
Katarzyna Skrzyszewska: Konkurencyjność krajów Regionu Morza Bałtyckiego w świetle międzynarodowych rankingów	675
Tadeusz Sporek: Ewolucja i perspektywy grupy BRICS w globalnej gospodarce	684

Aleksander Surdej: Inwestycje w szkolenia zawodowe w świetle teorii ekonomicznej.....	695
Piotr Szajner: Wpływ zmienności kursu walutowego na międzynarodową konkurencyjność polskiego sektora żywnościowego	706
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: Problem skuteczności i efektywności decyzji menedżerskich w firmie w zakresie formułowania i wdrażania strategii	716
Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polska gospodarka internetowa – stan i perspektywy	729
Monika Utzig: Aktywa finansowe gospodarstw domowych a koniunktura gospodarcza	744
Agnieszka Wałęga: Nierówności dochodowe w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	754
Grzegorz Wałęga: Wpływ spowolnienia gospodarczego na zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce	766
Grażyna Węgrzyn: Formy zatrudnienia pracowników w Unii Europejskiej – aktualne tendencje	778
Barbara Wieliczko: Krajowa pomoc publiczna w UE w okresie obecnego kryzysu.....	790
Artur Wilczyński: Znaczenie kosztów alternatywnych w rachunku ekonomicznym gospodarstw rolnych	802
Renata Wojciechowska: Wieloznaczności językowe współczesnej ekonomii	813
Jarosław Wojciechowski: Ewolucja koncepcji funkcjonowania rynku w społecznej nauce Kościoła Katolickiego.....	823
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Znaczenie lokalnych grup działania w budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich.....	834
Grażyna Wolska: Kodeksy etyczne jako instrument poprawnych relacji między podmiotem gospodarczym a konsumentem.....	844
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reklamy w segmencie leków OTC	853
Gabriela Wronowska: Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół wyższych w Polsce jako przykład bariery wejścia na rynek pracy... ..	861
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Źródła i bariery ciągłości wdrażania innowacji przez polskie przedsiębiorstwa.....	872
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Instytucjonalna struktura rynku pracy w Polsce	884
Małgorzata Zielenkiewicz: Upodabnianie się krajów pod względem poziomu dobrobytu w procesie integracji europejskiej	895
Mariusz Zieliński: Demografia i aktywność zawodowa ludności a poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.....	907
Jerzy Żyżyński: Gospodarka jako spójny system strumieni pieniądza a problem racjonalności pakietu fiskalnego.....	917

Summaries

Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: The use of factor analysis for the assessment of socio-economic development on the local scale.....	23
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: The economy of virtual worlds – trend of development	36
Tomasz Bernat: Exogenous determinants of market dominance – Polish Post case	48
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Selected determinants forming innovative partnership of traditional industrial companies with units of Polish Academy of Sciences and universities in north-western Poland.....	61
Agnieszka Bretyn: Selected aspects of quality of life of young consumers in Poland	72
Grzegorz Bywalec: Economic transformation and regional disparity of poverty in India.....	82
Magdalena Cyrek: Determinants of employment in traditional and modern services – regional analysis	94
Sławomir Czech: Is the welfare state’s dispute over values still alive?	107
Sławomir Czetwertyński: Cognitive possibilities of Metcalfe’s law in defining the economic value of communication networks	117
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Policy and development strategy in the European Union in the conception of economics of sustainable development	128
Karolina Dreła: Untypical employment.....	141
Paweł Drobny: Personalist economics as an attempt at economics reorientation	153
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Costs of sovereign default.....	162
Małgorzata Gasz: Bank Union – in search of a new paradigm on the European banking market.....	173
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Change of income framework in capital-labour scheme in Poland, including the sector of national economy	183
Anna Golejewska: Innovations and the way of their measure at the regional level.....	194
Mariusz Grębowiec: Purchasing behavior of consumers on banking service market in the light of research	206
Urszula Grzega: Savings and debt of Polish households.....	217
Jarosław Hermaszewski: Financial situation of a commune vs. local elections. Introduction to the study	227
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: The impact of globalization on a higher specialization level in international exchange of goods ...	239
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Banks’ possibilities of influencing macroeconomic growth by the use of neural network systems in the credit risk control	250

Renata Jedlińska: Investment attractiveness of Poland – selected issues	263
Andrzej Jędruchniewicz: Inflation as a target of monetary policy of NBP ...	275
Michał Jurek: Use of duration and convexity analysis in interest rate risk management.....	286
Sławomir Kalinowski: The role of the controlled experiment in the methodology of economy	298
Teresa Kamińska: Economic activity structure of foreign direct investment and financial crisis	310
Renata Karkowska: The impact of macroeconomic and systemic factors on the global liquidity	322
Anna Kasprzak-Czelej: Determinants of economic growth	333
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The analysis of influence of the ECB interest rates' policy on a stability of bank sectors in selected countries of the eurozone – conclusions from the crisis.....	347
Iwona Kowalska: Development of research in the field of economics of education within the paradigm of interdisciplinarity of science	357
Ryszard Kowalski: The dilemmas of interventionism in times of crisis	369
Jakub Kraciuk: Financial crises in the light of behavioural economics.....	379
Hanna Kruk: Sustainable development in the Baltic Sea Region based on chosen indices in years 2005-2010	390
Kazimierz W. Krupa, Irmína Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Intellectual capital as an accelerator of the new economy (correlation tables, key employees)	400
Anna Krzysztofek: Norms and standards of social responsibility in enterprises	412
Krzysztof Kubiak: Transactions in the flow of knowledge in the light of new institutional economics	422
Paweł Kulpaka: M. Friedman's permanent consumption model and Keynesian consumption functions – empirical verification of selected theories on the example of Czech.....	433
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: The role of management control in management process of local self-government units.....	444
Natalia Mańkowska: Institutional competitiveness – selected methodological issues	456
Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Understanding the engagement by management adepts – a chance or a limitation for contemporary business	468
Jerzy Mieszaniec: Non-technological innovations in the industrial enterprises of mining sector.....	480
Aneta Mięka: Poverty of rural areas in the European Union member states – demography and labor market	491
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Public value and legitimacy	499

Janusz Myszczyzyn: Use of social savings concept in defining the role of railway sector on the economic growth in Germany in the early twentieth century	512
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Changes in trade policy of the European Union at the beginning of the twenty-first century	523
Anna Niewiadomska: Extending the period of professional activity of the elderly in Poland	535
Mariusz Nyk: Average salary and the situation on the labour market – case of Łódź Voivodeship	546
Monika Pasternak-Malicka: Reasons form migration of Poles from Subcarpathian Voivodeship in the context of the economic crisis caused by the subpreme crisis	558
Jacek Pera: Construction of a new regulatory architecture in Europe as an element of financial instability risk management – post-crisis solutions. Attempt of assessment and implications for Poland.....	572
Renata Pęciak: Crises in the economy in the interpretation of Jean-Baptiste Say	583
Czesława Pilarska: The contemporary economic crisis and foreign direct investment inflow into Poland	600
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovations in science and their financial sources	616
Adriana Politałaj: State aid for subsidizing of employment in Poland and in selected countries of the European Union	627
Marcin Ratajczak: Responsible business in the context of economic benefits gained on the example of agribusiness enterprises.....	637
Magdalena Rękas: Fertility rate in the European Union states and factors influencing the rate – review of selected surveys	652
Włodzimierz Rudny: Solution-based business models.....	662
Krzysztof Rutkiewicz: State aid for Research & Development & Innovation activities of enterprises in the European Union’s competition policy in the period 2004-2010.....	674
Katarzyna Skrzyszewska: Competitiveness of the Baltic Region countries in the context of international rankings	683
Tadeusz Sporek: Evolution and perspectives of BRICS group in the global economy.....	694
Aleksander Surdej: Investments in VET programmes: framework for an economic analysis	705
Piotr Szajner: The impact of exchange rated volatility on the competitiveness of Polish food sector on international markets	715
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: The problem of efficacy and effectiveness in the formulating and implementing of strategy decision making process	728

Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polish Internet economy – current state and future perspectives	743
Monika Utzig: Households' financial assets and economic prospect.....	753
Agnieszka Wałęga: Income inequality in the context of accession of Poland to the European Union	765
Grzegorz Wałęga: Impact of economic slowdown on households' debt in Poland	777
Grażyna Węgrzyn: Employment forms in the European Union – current trends.....	789
Barbara Wieliczko: State aid in the European Union in the period of the current crisis.....	801
Artur Wilczyński: The impact of opportunity costs on farms profitability.....	812
Renata Wojciechowska: Linguistic ambiguities of contemporary economics	822
Jarosław Wojciechowski: Evolution of free market concept in social teaching of the Catholic Church.....	833
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: The significance of local action groups in formation of social capital in rural areas	843
Grażyna Wolska: Ethical codes as a tool of correct relations between a firm and a consumer	852
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Marketing of OTC medicines in Poland on the example of television advertising	860
Gabriela Wronowska: Expectations of employers towards graduates of universities in Poland as an example of barriers to enter the labor market	871
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Sources and barriers of persistence of innovation of Polish manufacturing companies	883
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Institutional structure of the labor market in Poland	894
Małgorzata Zielenkiewicz: Convergence of the countries in terms of social welfare in the process of European integration	906
Mariusz Zieliński: Demography and economically active population vs. the level of unemployment in the European Union.....	916
Jerzy Żyżyński: Economy as a consistent system of money flows vs. the issue of fiscal pact rationality	931

Krzysztof Rutkiewicz

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

POMOC PUBLICZNA NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWĄ I INNOWACYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW W POLITYCE KONKURENCJI UNII EUROPEJSKIEJ W LATACH 2004-2010

Streszczenie: Celem artykułu jest przybliżenie prawno-ekonomicznych aspektów udzielania pomocy publicznej na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w krajach UE. Omówiono zasady dopuszczalności tej pomocy w świetle wspólnotowej polityki konkurencji. Następnie analizie poddano wartość, strukturę i tendencje w pomocy przyznawanej na ten cel w państwach członkowskich. W dalszej części wykazano brak korelacji między wartością pomocy na działalność badawczo-rozwojową a osiąganymi w krajach UE wynikami w zakresie innowacyjności. Ostatnią część opracowania poświęcono liczbie decyzji wydanych przez Komisję Europejską w zakresie szczegółowych celów, programów i państw, do których pomoc na badania i rozwój była skierowana.

Słowa kluczowe: pomoc publiczna, badania i rozwój, innowacje, polityka konkurencji, Unia Europejska.

1. Wstęp

Promowanie działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej (dalej: B+R+I) przedsiębiorstw stanowi jeden z najważniejszych komponentów wspierania konkurencyjności gospodarki Unii Europejskiej (dalej: UE) oraz zagwarantowania jej trwałego wzrostu gospodarczego. Z tego powodu w strategii „Europa 2020” finansowaniu B+R+I w UE przypisano priorytetowe znaczenie¹. Jednocześnie podkreślono, że pomoc publiczna udzielana przez kraje UE może być skutecznym instrumentem wspierania prywatnych inwestycji w B+R+I, prowadzącym do eliminowania istniejących niedoskonałości rynku (*market imperfections*).

Według neoklasycznej teorii ekonomii najważniejszym bodźcem dokonywania innowacji jest konkurencja. Niemniej zawodność rynku w dziedzinie alokacji

¹ *Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, COM(2010) 2020 final, European Commission, Brussels 3.3.2010, s. 11.

zasobów, nierównomierny podział dochodu między członków społeczeństwa oraz potrzeba regulowania koniunktury usprawiedliwiają ingerencję państwa w gospodarkę². Podobnie J.M. Keynes, zwracając uwagę na niedostateczny popyt efektywny, bezrobocie i niestabilność rynku, twierdził, że aktywna interwencja państwa zapewni wzrost efektywności systemu gospodarczego³. Zgodnie z ekonomią dobrobytu w warunkach doskonałej konkurencji efektywną gospodarkę (w sensie Pareta) wyróżnia taka alokacja zasobów, w przypadku której nikomu nie można poprawić sytuacji bez równoczesnego jej pogorszenia komuś innemu⁴. W związku z tym rynek powinna cechować efektywność: produkcji⁵, struktury⁶ i wymiany⁷ wytwarzanych dóbr. Współcześnie ważną rolę przypisuje się efektywności dynamicznej, ucieleśnionej w postępie technologicznym, która poprzez wprowadzanie innowacyjnych procesów i produktów kreuje dobrobyt społeczny, przyspieszając wzrost gospodarczy w dłuższym okresie⁸.

Do najczęściej wskazywanych przesłanek konieczności udzielania pomocy publicznej na B+R+I w związku z niwelowaniem zawodności rynku należą:

1. Pozytywne efekty zewnętrzne. Chociaż transfer wiedzy pociąga za sobą korzyści społeczne, to ich stopa zwrotu może być niewystarczająco atrakcyjna dla inwestora prywatnego, który bez odpowiedniej interwencji ze strony państwa nie będzie zainteresowany realizacją projektów badawczych⁹.

2. Dobra publiczne w postaci transferu wiedzy wykorzystywanej przez innych. Część tej wiedzy może podlegać ochronie patentowej, pozwalając wynalazcy generować wyższe zyski.

3. Niedoskonałe i asymetryczne informacje, przekładające się na niechęć lub brak zainteresowania prywatnych inwestorów finansowaniem projektów o znacznej wartości przy nieodpowiedniej alokacji zasobów ludzkich.

4. Brak wzajemnej koordynacji działań wśród przedsiębiorców oraz problemy dotyczące tworzenia sieci z potencjalnymi partnerami.

² N.G. Mankiw, M.P. Taylor, *Economics*, Thomson Learning, London 2006, s. 5.

³ J. Keynes, *The General Theory of Employment, Interest and Money*, London 1967, s. 23; C. Kaupa, *The More Economic Approach – a Reform based on Ideology?*, "European State Aid Law Quarterly" 2009, nr 3, s. 312 i 317; M. Kąkol, *Uzasadnienie ekonomiczne wspierania przedsiębiorstw ze środków publicznych – ocena efektywności gospodarczej*, [w:] *Zmiany w polityce konkurencji na przestrzeni dwóch ostatnich dekad*, red. M. Krasnodębska-Tomkiel, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Warszawa 2010, s. 343-345.

⁴ J.E. Stiglitz, *Ekonomia sektora publicznego*, PWN, Warszawa 2004, s. 69.

⁵ Gospodarka znajduje się wówczas na krzywej możliwości produkcyjnych, wytwarzając maksymalną ilość jednego dobra przy danej wielkości produkcji innych dóbr.

⁶ Produkowane dobra odpowiadają wtedy potrzebom jednostek.

⁷ Bez względu na to, jakie produkty są wytwarzane, trafiają do konsumentów, którzy cenią je najwyżej.

⁸ L. Peeperkorn, *Dynamic Welfare Analysis of Market Power*, [w:] *The EC Law of Competition*, red. J. Faull, A. Nickpay, Oxford University Press 1999, s. 39.

⁹ Przedsiębiorstwa, które są zorientowane na zysk, nie biorą pod uwagę zewnętrznych skutków realizowanych działań dotyczących zakresu podejmowanej działalności B+R+I.

Pomoc publiczna jako stymulator inwestycji w B+R+I powinna zachęcać prywatnych przedsiębiorców do podejmowania działań w tym zakresie, ale czasem może być też instrumentem protekcjonizmu. Źle udzielana pomoc petryfikuje nieefektywne struktury rynkowe i opóźnia likwidację nierentownych przedsiębiorstw. W rezultacie prowadzi do zakłócenia konkurencji i handlu oraz spowolnienia gospodarczego. Dzięki wzmocnieniu swojej siły rynkowej beneficjent pomocy może stosować praktyki wykluczające lub też ograniczyć podejmowanie jakichkolwiek działań zmierzających do wzrostu innowacyjności.

Celem tego opracowania jest przybliżenie prawno-ekonomicznych aspektów udzielania pomocy publicznej na B+R+I przedsiębiorstw, rozpatrywanych w świetle polityki konkurencji UE. Weryfikowaną hipotezą jest twierdzenie, że kraje zaliczane do liderów innowacji (na tle innych państw UE-27) nie udzielają na B+R+I pomocy o najwyższej wartości. Praca zawiera informacje teoretyczne zaczerpnięte z wybranych analitycznych i strategicznych opracowań, dokumentów i raportów, jak również dane empiryczne pochodzące przede wszystkim z Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji – Komisji Europejskiej oraz z bazy Eurostat.

2. Zasady dopuszczalności udzielania pomocy publicznej na B+R+I w UE

Reguły dopuszczalności udzielania pomocy publicznej na B+R+I określono we *Wspólnotowych zasadach ramowych dotyczących pomocy państwa na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną*¹⁰. Przepisy te mają zastosowanie do wszystkich sektorów, w tym podlegających szczególnym regułom konkurencji, np. w sektorze rolnictwa, rybołówstwa, transportu itp.

Zgodnie z art. 179 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej¹¹ (dalej: TFUE) Unia powinna wzmocniać swoją bazę naukową i technologiczną w ramach europejskiej przestrzeni badawczej, w której wiedza podlega swobodnej wymianie oraz sprzyja rozwojowi międzynarodowej konkurencyjności. Z tego powodu w 2002 r. Rada Europejska przyjęła tzw. cel barceloński, polegający na zwiększeniu wydatków na B+R+I do poziomu 3% PKB. Ustalono, że dwie trzecie nowych inwestycji będzie dokonywanych przez sektor prywatny. Według zaleceń Komisji Europejskiej (dalej: Komisja) osiągnięcie tak zakreślonego celu wymaga średniego rocznego tempa wzrostu inwestycji w B+R+I wynoszącego 8%, przy nakładach publicznych rosnących w tempie 6%, a prywatnych w tempie 9%¹².

¹⁰ Dz. Urz. UE, C 323/01, 30.12.2006.

¹¹ Wersja skonsolidowana, Dz. Urz. UE, C 115, 09.05.2008.

¹² *Inwestycje w badania naukowe – plan działań dla Europy. Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów*, Komisja Europejska, Bruksela 2003, s. 7.

Udzielanie pomocy publicznej na działalność B+R+I jest dopuszczalne na podstawie art. 107(3)(b) TFUE pod warunkiem, że:

- 1) dotyczy ona projektu jasno określonego pod kątem warunków jego realizacji,
- 2) służy interesowi całej UE, a prowadzone badania mają charakter pionierski,
- 3) wiąże się z wysokim ryzykiem w kontekście rentowności i wykonalności projektu,

- 4) cel, zasięg i rozmiar planowanej inwestycji będzie mieć charakter znaczący.

Zasady ramowe za zgodną z rynkiem UE przewidują pomoc publiczną:

- 1) na realizację projektów B+R+I,
- 2) na techniczne studia wykonalności,
- 3) pokrywanie kosztów praw własności przemysłowej dla MŚP,
- 4) dla młodych innowacyjnych przedsiębiorstw,
- 5) na innowacje procesowe i organizacyjne w sektorze usług,
- 6) na usługi doradcze w zakresie innowacji oraz usługi wspierania innowacji,
- 7) na czasowe zatrudnienie wysoko wykwalifikowanego personelu,
- 8) dla innowacyjnych klastrów.

Podejmowanie działalności B+R+I powinno dotyczyć procesu, który łączy wiedzę i technologię z szansą wykorzystania nowych produktów, usług i procesów biznesowych w praktyce. Stopień ryzyka wynikający z ich unikatowego charakteru jest przesłanką uzasadniającą dopuszczalność pomocy na B+R+I. Przekłada się to na większą skłonność przedsiębiorstw do inwestowania, jeśli wyniki badań umożliwią im czerpanie konkretnych korzyści handlowych.

Przepisy UE wyraźnie podkreślają, że im B+R+I są bliżej rynku, tym bardziej możliwe, że przyznanie pomocy spowoduje zakłócenie konkurencji. Z tego powodu Komisja, określając stopień rynkowej bliskości badań, wyróżnia:

- 1) badania podstawowe, tj. prace eksperymentalne lub teoretyczne, których celem jest zdobywanie nowej wiedzy o zjawiskach i obserwowalnych faktach, bez ich nastawienia na praktyczne zastosowanie lub użytkowanie,

- 2) badania przemysłowe, czyli badania planowane lub krytyczne ukierunkowane na zdobycie nowej wiedzy i umiejętności opracowania produktów, procesów i usług wraz ze znaczącymi ulepszeniami produktów już istniejących,

- 3) eksperymentalne prace rozwojowe, oznaczające nabywanie, łączenie, kształtowanie oraz wykorzystywanie aktualnie dostępnej wiedzy i umiejętności w celu planowania i opracowywania prototypów lub projektów pilotażowych, które mogą mieć komercyjne zastosowanie.

3. Wartość i struktura pomocy publicznej w krajach UE-27

Całkowita wartość pomocy publicznej przyznanej w krajach UE-27 w 2010 r. wyniosła 457,5 mld euro, czyli 3,7% PKB Wspólnoty (tab. 1). Z kwoty tej 383,8 mld euro (3,1% PKB UE-27) stanowiło pomoc przeznaczoną na walkę z kryzysem finansowym. Nie uwzględniając środków antykryzysowych, w 2010 r. kraje UE-27

Tabela 1. Wartość, struktura i przeznaczenie pomocy publicznej w UE-27 w 2010 r.

Przeznaczenie pomocy	Wartość [mld euro]	Udział [%]	PKB UE-27 [%]
A) PRZEMYSŁ I USŁUGI, w tym:	61,0	(83,0) 100,0	0,50
1. Pomoc horyzontalna, w tym:	51,9	(70,6) 85,0	0,42
0.1. Rozwój regionów	14,8	(20,1) 24,3	0,12
0.2. Ochrona środowiska i oszczędność energii	14,4	(19,6) 23,6	0,12
0.3. Działalność badawczo-rozwojowa i innowacje	10,9	(14,8) 17,9	0,08
0.4. Zatrudnienie	2,8	(3,8) 4,6	0,03
0.5. Małe i średnie przedsiębiorstwa	2,6	(3,6) 4,2	0,02
0.6. Pomoc o charakterze socjalnym	2,1	(2,9) 3,5	0,02
0.7. Kultura i zachowanie dziedzictwa narodowego	1,9	(2,6) 3,1	0,01
0.8. Szkolenia pracowników	0,8	(1,1) 1,3	0,01
0.9. Kapitał podwyższonego ryzyka	0,8	(1,1) 1,3	0,01
1.10. Promocja eksportu i internacjonalizacja	0,2	(0,3) 0,4	–
1.11. Inne cele horyzontalne	0,6	(0,7) 0,8	–
2. Pomoc sektorowa, w tym:	9,1	(12,4) 15,0	0,08
2.1. Górnictwo węgla kamiennego	2,8	(3,8) 4,6	0,03
2.2. Usługi finansowe	1,4	(1,9) 2,3	0,01
2.3. Restrukturyzacja przedsiębiorstw	0,5	(0,7) 0,8	–
2.4. Przemysł stoczniowy	0,2	(0,3) 0,3	–
2.5. Inne cele sektorowe	4,2	(5,7) 7,0	0,04
B) 1. ROLNICTWO I LEŚNICTWO*	10,4	(14,0)	0,08
B) 2. TRANSPORT	2,3	(3,0)	0,02
Łączna wartość pomocy (A+B)	73,7	(100,0)	0,60
C) Środki na walkę z kryzysem finansowym	383,8	–	3,10
Całkowita wartość pomocy (A+B+C)	457,5	–	3,70

* w tym rybołówstwo i akwakultura

Źródło: Kalkulacje własne na podstawie *Facts and figures on state aid in the EU Member States. Staff working paper*, SEC(2011) 1487 final, European Commission, Brussels 1.12.2011, s. 13 i 61-64.

udzieliły zatem 73,7 mld euro (0,6% PKB UE-27). Wartość pomocy, która została skierowana do sektora przemysłu i usług (61 mld euro, 0,5% PKB UE-27), stanowiła 83% jej ogólnej kwoty we Wspólnocie. Pozostałe 17% pomocy odpowiadało wielkości wsparcia w sektorach rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa, akwakultury i transportu.

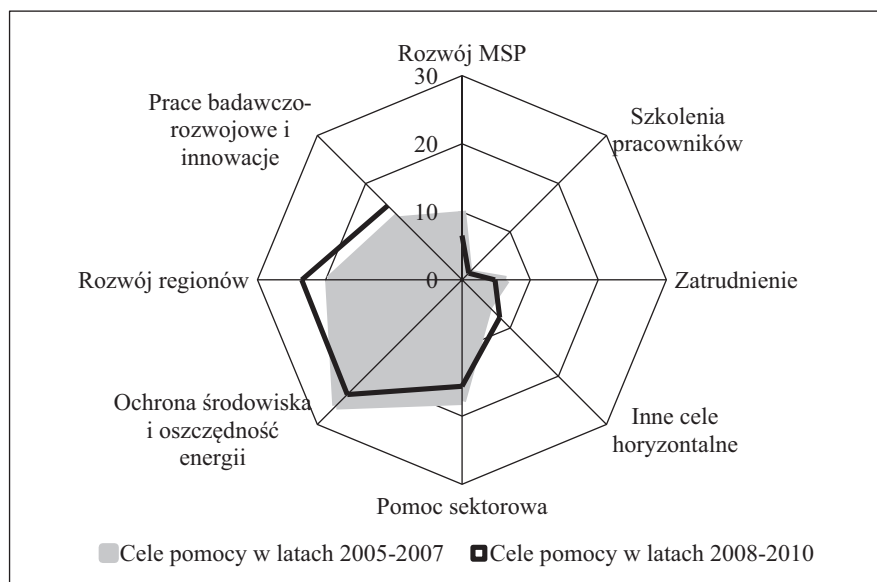
Analiza struktury rozdysponowanej w 2010 r. pomocy wskazuje, że 85% przyznanych środków miało charakter horyzontalny, natomiast 15% dotyczyło tzw. sek-

torów wrażliwych (górnictwa węgla kamiennego, przemysłu stocznioowego i stalowego) oraz świadczenia usług finansowych.

Wśród celów horyzontalnych najwięcej pomocy udzielono na rozwój regionów (15 mld euro, tj. 24,3% wsparcia dla przemysłu i usług w 2010 r.). Przeznaczenie to dominowało w strukturze całkowitej pomocy Grecji (89%), Litwy (67%), Rumunii (52%), Słowacji (47%), Czech (45%), Bułgarii (41%), Francji (34%), Irlandii i Włoch (po 33%).

Na drugim miejscu znalazła się pomoc na ochronę środowiska i oszczędność energii (14,4 mld euro, 23,6% pomocy grupy A), której priorytetowe znaczenie w strukturze publicznego wsparcia przypisała Szwecja (86%), Łotwa (78%), Holandia (55%), Austria (49%), Finlandia (40%), Estonia (39%), Niemcy (38%) i Wielka Brytania (34%). Średnia wartość tej pomocy w nowych krajach członkowskich UE-12 wyniosła 17,3%, czyli 6,3% mniej od jej przeciętnego poziomu odnoszącego się do całej UE-27.

Trzecią lokatę zajęła pomoc na B+R+I (10,9 mld euro, 17,9% w 2010 r.). Finansowanie B+R+I stanowi ważną pozycję publicznych wydatków w Luksemburgu (51%), Belgii (43%), Holandii (37%), Finlandii (31%), Słowenii (30%) i Hiszpanii (26%). W krajach UE-12 przyznano średnio tylko 10,8% tej pomocy, tj. o 7,1% mniej niż w UE-27.

Rys. 1. Kierunki zmian w strukturze udzielania pomocy publicznej w UE-27 w latach 2005-2010 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Scoreboard – data on state aid expenditure (31.12.2011)*, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/expenditure.html (data dostępu 1.8.2013).

Trzy wskazane powyżej cele (rozwój regionów, ochrona środowiska oraz B+R+I) pochłonęły łącznie 65,8% pomocy dla przemysłu i usług w 2010 r. Można zatem stwierdzić, że odzwierciedlają one najważniejsze kierunki horyzontalnej alokacji środków publicznych we Wspólnocie¹³.

Porównanie średniego udziału poszczególnych rodzajów pomocy horyzontalnej w strukturze pomocy kierowanej do przemysłu i usług w latach 2005-2007 i 2008-2010 (rys. 1) jednoznacznie wskazuje, że nastąpił wzrost poziomu wsparcia przeznaczanego na rozwój regionalny (z 19,5 do 23,5%) oraz na B+R+I (z 13 do 15,5%).

Jednocześnie miał miejsce spadek średniego udziału pomocy kierowanej na ochronę środowiska (z 26,1% do 23,8%), rozwój MŚP (z 10,1% do 6,5%) oraz na zatrudnienie pracowników (z 6,4% do 4,8%). Dodatkowo zmniejszył się udział pomocy sektorowej, spowodowany głównie redukcją środków na rzecz górnictwa węgla kamiennego w Niemczech, Hiszpanii i Polsce.

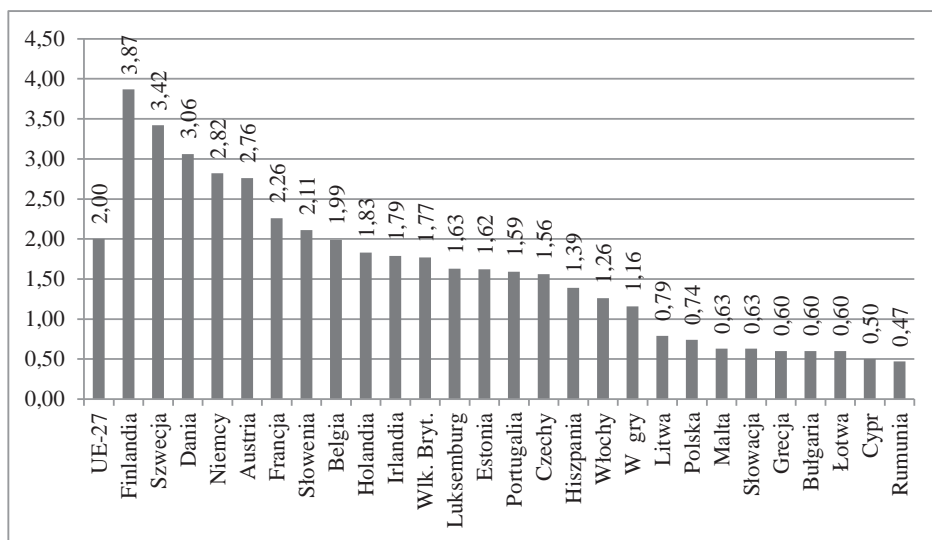
4. Wydatki na B+R+I w krajach UE-27

W 2010 r. całkowita wartość wydatków brutto na B+R+I w krajach UE-27 wyniosła 245,7 mld euro, tj. 2% PKB Wspólnoty (rys. 2). Chociaż osiągnięta wartość była o 3,8% wyższa niż w 2009 r. oraz o 43,5% w stosunku do poziomu wydatków z 2000 r., to jednak wciąż nie przekroczyła poziomu docelowego 3%, który ustalono w strategii „Europa 2020”. Odnotowano także wyraźne różnice między krajami UE-27. Jedynie Finlandia (3,87%), Szwecja (3,42%) i Dania (3,06%) zrealizowały cel barceloński, przeznaczając więcej niż 3% PKB na B+R+I. Z kolei zaledwie cztery inne państwa – Niemcy (2,82%), Austria (2,76%), Francja (2,26%) i Słowenia (2,11%) – przekroczyły unijną wartość średnią (2%), a dziewięć – nie osiągnęło poziomu 1%, biorąc pod uwagę całkowite publiczne i prywatne wydatki na B+R+I.

Pomoc publiczna na B+R+I w 2010 r. stanowiła stosunkowo niewielką część (10,9 mld euro, tj. 0,08% PKB) wszystkich środków finansowych w krajach UE-27 (tab. 2). Blisko 55% całkowitej wartości pomocy na B+R+I udzieliły tylko trzy państwa:

Niemcy (2,9 mld euro, 26%), Francja (1,9 mld euro, 17%) i Hiszpania (1,2 mld euro, 11%). Trzynaście krajów przyznało pomoc przekraczającą średni poziom (0,08% PKB) dla UE-27: Słowenia (0,27%), Belgia (0,22%), Irlandia (0,20%), Austria (0,18%), Czechy (0,17%), Finlandia (0,13%), Holandia (0,12%), Hiszpania (0,11%), Niemcy, Dania i Węgry (po 0,10%) oraz Francja i Luksemburg (po 0,09%). Na przeciwległym krańcu znalazło się sześć państw (Bułgaria, Cypr, Grecja, Estonia, Malta i Portugalia), które udzieliły na B+R+I pomoc poniżej 0,01% PKB.

¹³ Wysokość wsparcia pozostałych celów horyzontalnych w UE-27 (obejmujących pomoc na zatrudnienie, dla MŚP, na cele socjalne, kulturę, szkolenia pracowników, kapitał podwyższonego ryzyka i promocję eksportu) była zdecydowanie mniejsza i w 2010 r. wyniosła łącznie 19,2% pomocy dla przemysłu i usług.

Rys. 2. Wydatki krajowe brutto [%] na B+R+I w krajach UE-27 w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Gross domestic expenditure on R&D (GERD) – % of GDP*, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=0&language=en&p-code=t2020_20&tableSelection=1 (data dostępu 1.8.2013).

Tabela 2. Całkowita wartość, struktura i udział w PKB pomocy publicznej na B+R+I w krajach UE-27 w 2010 r.

Kraj	Wartość [mln euro]	Udział [%]	Jako % PKB	Kraj	Wartość [mln euro]	Udział [%]	Jako % PKB
UE-27	10 920,4	100,0	0,08	14. Węgry	99,0	0,9	0,10
1. Niemcy	2 869,0	26,3	0,10	15. Słowenia	96,9	0,9	0,27
2. Francja	1 873,9	17,1	0,09	16. Polska	70,3	0,6	0,02
3. Hiszpania	1 246,7	11,4	0,11	17. Portugalia	50,0	0,5	0,0003
4. Wlk. Bryt.	831,0	7,6	0,05	18. Luksemburg	38,0	0,4	0,09
5. Belgia	813,0	7,4	0,22	19. Rumunia	31,9	0,3	0,03
6. Holandia	703,0	6,4	0,12	20. Słowacja	18,1	0,2	0,03
7. Włochy	579,2	5,3	0,04	21. Litwa	11,0	0,1	0,04
8. Austria	521,8	4,8	0,18	22. Łotwa	4,3	0,04	0,02
9. Czechy	252,1	2,3	0,17	23. Bułgaria	2,2	0,02	0,01
10. Finlandia	239,7	2,2	0,13	24. Cypr	1,8	0,02	0,01
11. Irlandia	237,0	2,2	0,20	25. Grecja	1,5	0,01	0,001
12. Dania	224,3	2,1	0,10	26. Estonia	0,6	0,005	0,004
13. Szwecja	103,9	1,0	0,03	27. Malta	0,2	0,002	0,003

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Facts and figures on state aid in the EU Member States. Staff working paper*, SEC(2011) 1487 final, European Commission, Brussels 1.12.2011, s. 74-100.

W ramach pomocy objętej wyłączeniem grupowym na B+R+I w 2010 r. wydano 1,1 mld euro. Z instrumentu tego w największym stopniu korzystały Niemcy (259 mln euro), Hiszpania (175 mln euro), Włochy (152 mln euro) i Belgia (121 mln euro). Kraje UE-27 koncentrowały się głównie na czterech obszarach wsparcia, obejmujących: eksperymentalne prace rozwojowe (428 mln euro), badania przemysłowe (312 mln euro), techniczne studia wykonalności (65 mln euro) i pokrywanie kosztów praw własności przemysłowej dla MŚP (53 mln euro).

W 2010 r. pomoc publiczna na B+R+I w UE-27 została przyznana w postaci 420 środków, z których 137 stanowiło wyłączenia grupowe. Komisja zatwierdziła sześć dużych programów, które pochłonęły 25% wszystkich wydatków. Biorąc pod uwagę 13 innych programów, łącznie udzielono ponad 50% pomocy na B+R+I w UE-27. Spośród programów o największym budżecie Francja była beneficjentem 5, na Niemcy, Hiszpanię i Włochy przypadły po 3 programy, na Wielką Brytanię – 2, a na Austrię, Belgię i Finlandię – po 1.

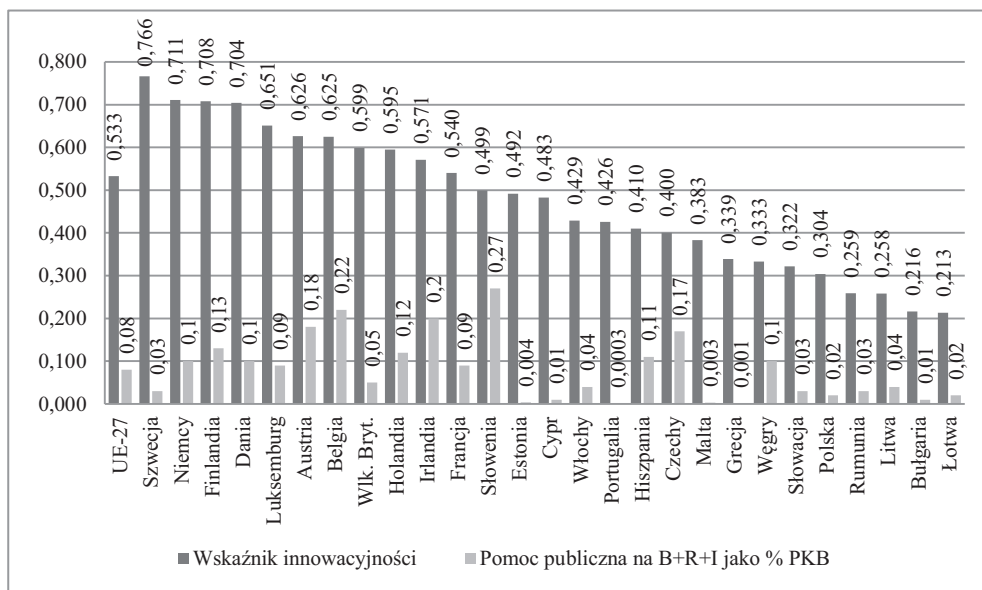
W dłuższej perspektywie ma miejsce systematyczny wzrost wartości pomocy na B+R+I. W latach 2004-2010 wysokość środków na ten cel zwiększyła się z 5,7 mld euro (0,05% PKB UE-27) w 2004 r. do 10,9 mld euro (0,08%) w 2010 r. W okresie tym 46% z ogólnej kwoty 57,9 mld euro na B+R+I przypadło na dwa kraje: Niemcy (15,3 mld euro, tj. 26%) i Francję (11,6 mld euro, 20%). Jedną trzecią zaś udzieliły łącznie cztery państwa: Włochy (5,6 mld euro, 10%), Hiszpania i Wielka Brytania (oba po ok. 5,4 mld euro, tj. po 9%) oraz Belgia (3,4 mld euro, 6%).

Najczęściej wykorzystywanymi instrumentami finansowania B+R+I w 2010 r. były bezpośrednie dotacje (80%), a w dalszej kolejności – pożyczki uprzywilejowane (11%) oraz zwolnienia podatkowe (9%). Pozostałe instrumenty, m.in. w postaci udziałów kapitałowych, odroczeń podatków i gwarancji, odgrywały niewielką rolę. Należy przy tym zaznaczyć, że na Francję i Hiszpanię przypadło łącznie 70% pomocy będącej pożyczkami uprzywilejowanymi, natomiast w przypadku Belgii i Wielkiej Brytanii 85% wsparcia stanowiły zwolnienia podatkowe.

5. Pomoc publiczna na B+R+I a wartość wskaźników innowacyjności w UE-27

Porównanie wysokości pomocy publicznej na B+R+I w państwach UE-27 z wartością ich wskaźników innowacyjności dowodzi, że nie istnieje bezpośredni związek między tymi zmiennymi (rys. 3). Na ostateczny wynik w zakresie innowacyjności wpływ ma szereg czynników obejmujących m.in.: poziom prywatnych i publicznych wydatków na B+R+I, stopień wykształcenia młodzieży, liczbę znaków towarowych przypadających na 1 mln obywateli czy dostępność do szerokopasmowego Internetu. Aspekty te nie tylko przekładają się na wartość wskaźnika innowacyjności w poszczególnych krajach UE-27, ale pokazują rozmaite możliwości wsparcia B+R+I, wśród których pomoc publiczna jest jednym z wielu dostępnych instrumentów.

Według rankingu wyników w zakresie innowacyjności w 2010 r. do liderów innowacji należały Szwecja, Niemcy, Finlandia i Dania, których wskaźniki innowacyjności (w skali od 0 do 1) przekraczały każdorazowo poziom 0,7. Kolejną grupę tworzyły kraje określane mianem zwolenników innowacji: Luksemburg, Austria, Belgia, Wielka Brytania, Holandia, Irlandia, Francja, Słowenia, Estonia i Cypr.

Rys. 3. Wartość wskaźnika innowacyjności a poziom pomocy na B+R+I w krajach UE-27 w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Innovation Union Scoreboard 2011. Research and Innovation Union Scoreboard*, European Commission, Brussels 2012, s. 70.

Biorąc pod uwagę wartość względną (obliczaną jako odsetek PKB), większość krajów przyznało pomoc przewyższającą średni poziom (0,08) w UE-27. Wyjątek stanowiły jednak Szwecja, Wielka Brytania, Estonia i Cypr, w których udział pomocy na B+R+I nie przekraczał połowy jej średniego poziomu we Wspólnocie. W pozostałych państwach należących do grupy umiarkowanych i słabych innowatorów (poza Czechami, Hiszpanią i Węgrami) wartość przyznanej na B+R+I pomocy była niska (poniżej średniego poziomu w UE-27). Badania odnoszące się do Finlandii, prowadzącej efektywną politykę innowacji, dowiodły, że pomoc na B+R+I wywarła korzystny wpływ na gospodarkę tego kraju, gdyż¹⁴: pobudzała inwestycje prywatne

¹⁴ J. Ali-Yrkkö, *Impact of public R&D financing on employment*, "The Research Institute of the Finnish Economy Discussion Paper" 2005, no. 980, s. 7-10 i 14; H. Piekola, *Public funding of R&D and growth: Firm-level evidence from Finland*, "Economics of Innovation and New Technology" 2007, vol. 16, issue 3, s. 196 i 207-208; O. Toivanen, *Innovation and research policies: two case studies of R&D subsidies*, "EIB Papers" 2006, vol. 11, no. 2, s. 68.

w B+R+I w rok po udzieleniu wsparcia; podnosiła produktywność przedsiębiorstw (gł. MŚP); prowadziła do wzrostu zatrudnienia w działalności B+R+I; przekładała się na wyższą od oprocentowania fińskich obligacji stopę zwrotu subsydiów na B+R+I, wynoszącą 9%.

6. Podsumowanie

Pomoc na B+R+I stanowi finansowe wsparcie dla przedsiębiorstw udzielane z powodu istniejących niedoskonałości rynku. Powinna ona stanowić instrument prowadzący do wzrostu efektywności ekonomicznej oraz do nowych innowacyjnych procesów i produktów kreujących dobrobyt społeczny i wzrost gospodarczy w dłuższym okresie. Niemniej udzielanie pomocy na B+R+I podmiotom nierentownym prowadzi do pogorszenia ich wyników, wpływając negatywnie na sprzedaż, zyski, wydajność pracy i intensywność prac B+R. Nieefektywność wsparcia na B+R+I może też wynikać z selekcji polegającej na rankingu indywidualnych projektów i braku konkurencji między przedsiębiorstwami aplikującymi o fundusze¹⁵.

Badania nad pomocą publiczną potwierdzają, że jej efektywność spada wraz ze wzrostem wartości pomocy. Ponadto niektóre firmy (gł. MŚP) realizują projekty B+R bez pomocy (efekt substytucji). Tę samą wartość pomocy może cechować inna efektywność w krajach UE z powodu zróżnicowania systemów jej przyznawania¹⁶. Kraje zaliczane do liderów innowacji (np. Szwecja, Finlandia czy Dania) niekoniecznie przeznaczają największą (na tle innych państw UE-27) wartość pomocy na B+R+I.

Literatura

- Ali-Yrkkö J., *Impact of public R&D financing on employment*, "The Research Institute of the Finnish Economy Discussion Paper" 2005, no. 980.
- Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, COM(2010) 2020 final, European Commission, Brussels 3.3.2010.
- Facts and figures on state aid in the EU Member States. Staff working paper*, SEC(2011) 1487 final, European Commission, Brussels 1.12.2011.
- Giebe T., Grebe T., Wolfstetter E., *How to allocate R&D (and other) subsidies: An experimentally tested policy recommendation*, "Research Policy" 2006, vol. 35.
- Gross domestic expenditure on R&D (GERD) – as a percentage of GDP*, Eurostat 2013, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=0&language=en&pcode=t2020_20&tableSelection=1 (data dostępu 1.8.2013).
- Innovation Union Scoreboard 2011. Research and Innovation Union Scoreboard*, European Commission, Brussels 2012.

¹⁵ T. Giebe, T. Grebe, E. Wolfstetter, *How to allocate R&D (and other) subsidies: An experimentally tested policy recommendation*, "Research Policy" 2006, vol. 35, s. 1261-1272.

¹⁶ R. Nitsche, P. Heidheus, *Study on methods to analyse the impact of state aid on competition*, "European Economy. Economic Papers" 2006, no. 244, s. 66.

- Inwestycje w badania naukowe – plan działań dla Europy. Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów*, Komisja Europejska, Bruksela 2003.
- Kąkol M., *Uzasadnienie ekonomiczne wspierania przedsiębiorstw ze środków publicznych – ocena efektywności gospodarczej*, [w:] *Zmiany w polityce konkurencji na przestrzeni dwóch ostatnich dekad*, red. M. Krasnodębska-Tomkiel, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Warszawa 2010.
- Kaupa C., *The More Economic Approach – a Reform based on Ideology?*, “European State Aid Law Quarterly” 2009, nr 3.
- Keynes J., *The General Theory of Employment, Interest and Money*, London 1967.
- Mankiw N.G., Taylor M.P., *Economics*, Thomson Learning, London 2006.
- Nitsche R., Heidheus P., *Study on methods to analyse the impact of state aid on competition*, “European Economy. Economic Papers” 2006, no. 244.
- Peeperkorn L., *Dynamic Welfare Analysis of Market Power*, [w:] *The EC Law of Competition*, red. J. Faull, A. Nickpay, Oxford University Press 1999.
- Piekkola H., *Public funding of R&D and growth: Firm-level evidence from Finland*, “Economics of Innovation and New Technology” 2007, vol. 16, issue 3.
- Scoreboard – data on state aid expenditure (state of play: 31 December 2011)*, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/expenditure.html (data dostępu 1.8.2013).
- Stiglitz J.E., *Ekonomia sektora publicznego*, PWN, Warszawa 2004.
- Toivanen O., *Innovation and research policies: two case studies of R&D subsidies*, “EIB Papers” 2006, vol. 11, no. 2.
- Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej*, Wersja skonsolidowana, Dz. Urz. UE, C 115, 09.05.2008. *Wspólnotowe zasady ramowe dotyczące pomocy państwa na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną*, Dz. Urz. UE, C 323/01, 30.12.2006.

STATE AID FOR RESEARCH & DEVELOPMENT & INNOVATION ACTIVITIES OF ENTERPRISES IN THE EUROPEAN UNION'S COMPETITION POLICY IN THE PERIOD 2004-2010

Summary: The aim of this paper is to present legal and economic issues of state aid granted for Research & Development & Innovation (R&D&I) activities of enterprises in the European Union. The principles of the acceptability of R&D&I aid in the light of the common competition policy were discussed. The author analyzed the value, structure and trends in aid granted for this purpose in the Member States. In the following section he provided an assessment of the correlation between the amount of R&D&I aid and the achieved innovation's results in the EU countries. The last part of the paper was devoted to the number of decisions issued by the European Commission on detailed objectives, types of programs and selected Member States in which financial measures for R&D&I were implemented.

Keywords: state aid, R&D&I, competition policy, European Union.